

Таємниця числа

Бернар Вербер

З французької: ChatGPT
Редагування: Zalesny
Ілюстрації: Zalesny

$$1 + 1 = 2$$

$$2 + 2 = 4$$

До цього моменту ми цілком згодні.

Тож продовжимо.

$$4 + 4 = 8$$

$$8 + 8 = 16$$

і

$$8 + 9 = \dots$$

Він потер скроні.

— Ну що ж? — запитав голос.

— Ага, ось тут ти вже починаєш сумніватися, чи не так? $8 + 9 = ?$

Венсан скривився. Скільки ж буде $8 + 9$? Звісно, у нього були деякі здогади. Хай би його, Велике Число! Йому ж казали. Він мав це пам'ятати. $8 + 9 = \dots$

Раптом його осяяла думка.

— 17!

Більше запитань не було.

— Добре. Це правильно. $8 + 9 = 17$.

Під великим куполом Церкви Числа кілька разів відлунало «17».

Дивне число. Воно погано розкладається на складові. Не надто симпатичне. І все ж це результат додавання $8 + 9$.

Венсан знайшов відповідь. Отже, тепер він належав до світової еліти. Чоловіка з низьким голосом, що сидів навпроти нього на багатомірному троні, звали Егалем Седу. Він керував великим державним монастирем Числа. Це була не пересічна особа. Він носив найвищий титул в ієрархії монахів-воїнів, оскільки був архієпископом-бароном.

Він нахилився вперед і підняв палець.

— Одного дня я навчу тебе чогось жахливого, — сказав він із виразом дідуся, який обіцяє ласощі.

— Що ж мені ще належить відкрити? — запитав Венсан.

— Я навчу тебе, скільки буде $9 + 9$. Цього ти ще не знаєш, чи не так?

Молодий Венсан отетерів.

— Але ж ніхто не знає, скільки буде $9 + 9$!

— Авжеж, мало хто це знає. Але я знаю. І нас на цій планеті близько сотні, хто це знає. $9 + 9$ дає число. Надзвичайне число, дуже цікаве число, досить дивовижне, правду кажучи.

Венсан кинувся до його ніг. Його переповнювали емоції.

— О, Учителю, швидше відкрийте мені цю велику таємницю!

Егалем Седу відштовхнув його ногою.

— Колись дізнаєшся, але не зараз. Який у тебе вже ранг?

— Я священник-лицар.

— Скільки тобі років?

— Я прожив половину життєвого часу.

— І ти вмєєш рахувати до 17. Це добре.

Священник-лицар опустив очі. Він визнав, що лише нещодавно дізнався про існування числа 17.

Архієпископ-барон нахилився вперед із лукавою посмішкою.

— Чи знаєш ти, до якого числа сягає моя думка?

Венсан спробував відповісти якнайкраще.

— Я не здатний уявити масштаби вашої мудрості та знань. Я лише припускаю, що існують числа більші за 17 і що ви їх знаєте.

— Саме так. Їх не так уже й багато, але вони існують. І одного дня ти теж їх пізнаєш! Повернися завтра, і я доручу тобі важливу місію. Якщо виконаєш її успішно, я відкрию тобі результат $9 + 9$.

Яка честь! Ще один крок уперед. Охоплений нестримним хвилюванням, священник-лицар стримав сльозу. Учитель показав йому, що тепер він може підвестися й іти.

Венсан мчав верхи на коні й думав, скільки ж може бути $9 + 9$. Напевно, це якесь величезне число, можливо, із вражаючими наслідками. Його стремена торкалися боків бойового коня. Прапор із символом числа майорів на вітрі. Один. Він почувався щасливим бути монахом і вченим.

Число 17 він відкрив майже випадково. В одній таверні спалахнула бійка. Він вихопив меч і вступив у бій із бандою грабіжників, які напали на старого чоловіка. Старий був поранений. Венсан не зміг урятувати йому життя. Кров ринула з нього потоком, але старий знайшов у собі сили подякувати рятівникові й на знак вдячності відкрив йому, що $8 + 8 = 16$. Старий не знав, що Венсан був священником-лицарем. Він очікував, що той мало не цілуватиме йому ноги. Таємниця числа 16 була великою рідкістю. Але Венсан пояснив, що вже має значну освіту й давно знає, що $8 + 8 = 16$.

Тоді старий, який помирав, схопив його за руку й прошепотів на вухо:

— Можливо. Але чи знаєш ти, скільки буде $8 + 9$?

$8 + 9$ було за межами його посвяти. І тоді, перед останнім подихом, старий вимовив:

— 17!

А тепер, лише через тиждень, сама доля подарувала йому ще більшу удачу: великий архієпископ-барон Егалем Седу викликав його й пообіцяв відкрити, скільки буде $9 + 9$!

Наступний рівень.

Вище. Завжди вище у розширеній свідомості.

За кілька днів він зрозумів те, до чого багато людей не наближалися за все життя.

Він усміхнувся. Венсан любив розгадувати таємниці.

Він пришпорив коня й повернувся до своєї дружини Септін — інтелектуалки нового покоління, яка вміла рахувати до 12; до своїх дітей, які ледве могли рахувати до 5; і до своїх батьків, які ніколи не змогли подолати межу числа 10.

Як священник-лицар, Венсан був багатим. Усі в місті були зобов'язані поважати тих, хто вмів рахувати далі за 15.

Він розмовляв із дружиною та грався з дітьми, яких старанно навчав. Але вже майже не мав про що говорити з батьками. Їхнє мислення, обмежене числами до 10, робило справжній діалог неможливим. Якби вони дізналися, що існують 11, 12, 13 і 14, це б їх повністю приголомшило.

Венсан жив у суспільстві, де все будувалося навколо чисел. Замість того щоб вивчати предмети за темами чи хронологією, люди вивчали їх через числа — починаючи ще з дитячого садка.

Ґрунтовне пізнання одного числа було метою одного або кількох навчальних років. І в поняття числа викладачі включали географію, історію, природничі науки — словом, усе, навіть духовність.

Опанувати число було зовсім не просто. З наймолодших років учителі почали посвячувати Венсана в могутність числа 1. Він знав про число 1 усе.

1 уособлює всесвіт, у якому ми живемо.

Усе міститься у всесвіті, усе перебуває в єдності.

1 означає початок усього. Великий вибух. Це також єдиний континент до його поділу.

1 — це й кінець усього. Смерть. Просте повертається до простого.

1 символізує усвідомлення самотності. У житті ми завжди самі, завжди є «одним».

1 уособлює усвідомлення власного «я». Кожен є унікальним.

1 — це також монотеїзм. Над усім існує вища сила, яка все об'єднує.

Оскільки 1 було найважливішим числом, Венсан вивчав його численні аспекти протягом багатьох років. Потім йому відкрили поняття числа 2.

2 логічно впливає з 1.

2 — це поділ. Доповнення.

Воно означає протилежну стать — жіноче начало, яке доповнює чоловіче.

2 уособлює любов.

2 символізує відстань між собою та рештою світу.

Воно виражає бажання володіти тим, що відрізняється від тебе.

2 — це вихід за межі виключної турботи про себе, про своє «1».

2 також означає протистояння з іншими.

Тому 2 — це ще й війна. Добро і зло. Чорне і біле. Теза і антитеза. Інь і янь. Лице і ізнанка.

2 доводить, що будь-яку річ можна розділити. Що в кожному добрі прихована погана побічна сторона. І що в кожному злі є добра побічна сторона.

2 уособлює іскристий конфлікт протилежностей, який приводить до...

3. Через кілька років Венсан дізнався значення числа 3.

3 означає поділ усього на тезу, антитезу, синтез.

3 — це дитина, породжена союзом 1 і 2.

3 утворює трикутник. 3 — це спостерігач битви 1 проти 2.

3 — це третій вимір: рельєф. Світ набував об'єму завдяки цій цифрі.

3 запускає й динамізує зв'язки між 1 і 2. Те, що в 3, еволюціонує вгору, але має бути скероване.

Він перейшов до 4, до 4, що уповільнює гру.

4 врівноважує сили, компенсує ефект 3.

4 — це фортифікація, квадратна квартира, квадратний замок.

4 символізує пару дітей або пару друзів, що приєднується до звичайної пари. Усе соціальне життя може початися лише з 4.

4 запускає село, а отже й соціальне життя.

4 — це чотири сторони світу.

4 уособлює рецепт кексу «чотири чверті», найпростішого пирога.

4 — це наші чотири кінцівки, що дозволяють нам діяти на природу. 4 — це безпека, і тому він переходить у...

5, священну цифру.

5 означає гострий дах, що накриває квадратний дім.

5 позначає пальці руки, з'єднані, щоб перетворитися на кулак, п'ять пальців ніг, що забезпечують вертикальність тіла.

Так був вихований дуже здібний учень, монах-воїн Венсан. Він поступово, рік за роком, засвоював еволюцію світу через еволюцію чисел. Він знав магію 6, що врівноважує конструкції, збоченість 7 — числа, що панує над усіма легендами. Він відкрив силу 8 — числа досконалих геометрій. Він любив 9 — число вагітності.

Зазвичай більшість школярів учаться рахувати до 9, але він, обдарована дитина, був також ініційований у 10 і, отже, переступив світ цифр, перейшовши у світ чисел. Венсан відкрив для себе 11, яке читається в усіх напрямках, потім 12 — число суддів. Він особливо любив це останнє, подільне на 1, на 2, на 3, на 4, на 6! Його також посвятили у 13 — число Зла, а потім у 14, 15, 16. Не кажучи вже про 17 — число, яке вивчають, намагаючись рятувати старих у тавернах.

Уміння рахувати так далеко, очевидно, підняло його на вершину церковних адміністрацій, що керували країною. Тепер він був священником-лицарем. Уже у шістнадцять років він приєднався до монастиря, де його навчили професії універсального шпигуна.

Другий раз, коли він схилився перед архієпископом-бароном Егалемом Седу, той здався втомленим, проте старий чоловік усе ще мав пронизливий погляд і не приховував задоволення від зустрічі зі своїм молодим новобранцем. Він бавився довгою люлькою, запалюючи й гасячи її.

— Місія, яку я тобі доручу, складна. Багато хто в ній загинув. Але ти вмєш рахувати до 17, отже, достатньо кмітливий, щоб упоратися.

— Я до ваших послуг.

Старий монах повів Венсана до підвищеного місця, звідки відкривався унікальний краєвид на сади цикламенів і бугенвілій.

— Стався «інцидент». Чотири священники-лицарі стали єретиками. Нині вони втікають, але їх помітили в місті Парміль.

— Священники-лицарі? Якого рівня?

— Ти хочеш знати, чи вони рахують вище за тебе, чи не так? Так ось, так — вони володіють більшими знаннями, ніж ти, і прекрасно знають, скільки буде $9 + 9$.

Венсан був доволі здивований, що люди, які знають результат $9 + 9$, могли дійти до ересі!

Він це зауважив. Мудрець поклав йому руки на плечі.

— Венсане, надмір знань може зводити з розуму. Саме тому числове знання не розподілене між людьми рівномірно. Тому дітей не навчають чисел понад десятку. Кожна цифра, кожне число має силу, але силу, яку важко контролювати. Це ніби енергетичні кулі, здатні вивільняти блискавку. Потрібно каналізувати цю енергію, інакше вона обертається проти тебе, і можна смертельно обпекти.

— Я знаю це, Учителю.

— І що більше число, то небезпечнішим воно може бути для того, хто неправильно ним користується.

Ця розмова змусила Венсана замислитися. Справді, не всі були здатні зрозуміти користь рахунку понад 10. Його власні батьки навряд чи змогли б увявити 11 чи 12. На щастя, ця відповідальність була їм не дана. Натомість він, Венсан, тепер був на шляху до числового знання. Незабаром він знатиме, скільки буде $9 + 9$.

Усе вище, усе далі. Він добре усвідомлював, що знання чисел, а потім великих чисел щодня все більше його п'янить, але ще не розумів небезпек цього знання. Проте один спогад спливав у нього в пам'яті.

Він бачив, як люди вбивали одне одного, бо неправильно поводитися з числами, меншими за 15.

— Ці єретичні монахи також убивали. Потрібно знайти цих убивць, — сказав архієпископ-барон.

Егалем Седу показав портрети злочинних священників-лицарів. Вони не виглядали як убивці, але як взагалі виглядають убивці? Потім Венсан побачив зображення їхніх жертв. Чи можливо, щоб люди, які знають, що таке $9 + 9$, могли чинити таке насильство?

— Не довіряй зовнішності. Усунь їх. Не май жодної пощади до цих негідників. І головне — не розмовляй з ними.

За кілька годин Венсан одягнув свій одяг священника-лицаря, узяв лук і вирушив верхи до міста Парміль, де було помічено вбивць.

Подорож була довгою й виснажливою.

Йому довелося кілька разів змінювати коня.

Нарешті перед ним постало місто з високими донжонами. Парміль.

Під час прибуття він опинився у вирі карнавалу. Він, звісно, знав, що сьогодні майже всюди святкують відкриття множення, але не очікував такої радості.

« $3 \times 2 = 6$ » було відкрито давно, але народи продовжували святкувати цю подію. Свято множення також називали святом кохання, бо саме під час кохання чоловіки й жінки також множаться.

У натовпі Венсан раптом помітив обличчя. Це був один із чотирьох священників-лицарів, чий портрет він бачив. Справа йшла добре: навіть не шукаючи, він уже знайшов одного. Він підняв лук і, не вагаючись, випустив стрілу, яка пройшла повз ціль, не зачепивши її. Чоловік кинувся тікати. Венсан переслідував його. Він випустив ще одну стрілу, яка застрягла в дерев'яній масці.

«Вбивця» скористався перепочинком і приєднався до процесії дівчат, які прямували на сцену для конкурсу королеви множення.

Не маючи змоги прицілитися серед натовпу, Венсан був змушений чекати кінця цього безглузкого змагання.

Одна за одною дівчата представлялися витонченим юнакам. Ті, кого не обирали досить швидко, мусили задовольнятися тими, кого не обрали їхні подруги — своєрідним «залишком».

Щойно вистава закінчилася, Венсан зробив точний постріл і цього разу влучив. Стріла влучила чоловікові в спину й пройшла наскрізь.

Венсан перемиг. Він підійшов до своєї жертви, яка лежала на землі.

Перед смертю чоловік попросив його нахилитися ближче. Він притиснув рот до його вуха й важко промовив:

— Числа... числа йдуть далі... числа йдуть далі, ніж...

Чоловік сіпнувся, розтиснув руки й помер у передсмертному здриганні.

Венсан забрав свою стрілу й витер її. Навколо почали збиратися перехожі, але, побачивши знаки священника-лицаря, вони з повагою розступилися.

Тіло забрали. Карнавал продовжився ще з більшою силою.

Венсан розглянув портрети.

Ще троє вбивць — і Седу відкриє йому, скільки буде $9 + 9$.

Удалині з'явилося ще одне знайоме обличчя. Чоловік безтурботно розкидав конфеті на жінок, переодягнених у птахів. Венсан випустив стрілу. І знову схибив. Як і попереднього разу, чоловік кинувся тікати.

Священник-лицар помчав за ним. Утікач завів його в глухий провулок. Упевнений у своїй перевазі, Венсан наблизився, щоб завершити справу, але не встиг натягнути тятиву. Хтось, хто ховався під аркою, вдарив його по голові. Він знепритомнів.

Коли Венсан прийшов до тями, він був зв'язаний. Перед ним стояли троє вцілілих єретиків.

— Він убив Октава, — сказав один із них. — Ця людина не знає жалю.

— Будь обережний, — застеріг другий третього. — Можливо, він майстер зброї та рукопашного бою.

Третій рився в кишенях його ряс. Нарешті він витяг кілька документів.

— Його звати Венсан. Священник-лицар сімнадцятого рівня.

— Що ж, архієпископ-барон справді дуже хоче нашої смерті, якщо послав когось такого рангу, — зауважив один із двох інших.

Венсан підвівся на лікті.

— Я знаю, що ви досвідченіші за мене, — спокійно сказав він. — Ви знаєте, скільки буде $9 + 9$.

Усі троє вибухнули сміхом.

— Що вас так смішить?

Вони засміялися ще голосніше.

— $9 + 9!$ Ми знаємо, скільки буде $9 + 9!$ Ха-ха-ха!

— Але що тут такого смішного?

Один із них — низенький огрядний чоловік із дитячим обличчям — нахилився до нього.

— Ми знаємо набагато більше.

— Ви хочете сказати, що знаєте, скільки буде $10 + 9$?

Найвищий із них мало не задихався від сміху.

— Авжеж. І саме тому Егалем Седу наказав тебе нас убити. Ми зрозуміли справжній сенс цифр і чисел.

— Ми дізналися стільки, що він цього злякався.

— Ви вбивці. Я знаю, що ви вбивали монахів.

Їхній сміх раптом стих. Вони подивилися на Венсана майже зі співчуттям.

— Це офіційна версія, яку тобі розповів архієпископ-барон, щоб змусити полювати на нас, — пояснив високий. — Насправді ми нікого не вбивали. Наш злочин набагато тяжчий. Ми зайшли надто далеко в розумінні речей.

Вони назвали свої імена. Огрядного звали Сікстен. Високого худорлявого — Дузен. Кучерявого — Труан. І вони розповіли Венсану свою версію історії.

Одного разу Егалем Седу доручив їм дослідити дивну істоту. Археологи знайшли стародавній артефакт, значно давніший за сучасну цивілізацію. На ньому був зображений дивний звір, схожий на газель.

Сікстен дістав із кишені довгасту дерев'яну скриньку. Усередині лежала металева пластина. На ній був вигравіюваний профіль тварини. Роги. Чотири ноги. Хвіст.

66⁷⁷⁰⁰⁹⁹6

— Ми довго вивчали цю істоту, — сказав він. — Шукали її по всьому світу. Егалем Седу був переконаний, що це якесь чудовисько.

— Але це виявилось не так, — додав Дузен.

— Це було...

— Не кажи йому одразу, — перебив Труан.

— Якщо не пояснити, він і далі нас переслідуватиме.

Труан зітхнув.

— Це був не малюнок чудовиська. Це був... числовий запис, який перевершував усе відоме людству.

Венсан мимоволі відсахнувся.

— Неможливо.

— Придивися уважніше, — сказав Сікстен. — Роги утворюють дві шістки. Передні ноги — дві сімки. Черво складається з двох нулів. Задні ноги — дві дев'ятки. А хвіст — ще одна шістка.

Венсан вдивлявся в пластину. Він бачив лише газель. Його очі відмовлялися бачити щось інше. Так, окремі елементи віддалено нагадували цифри. Але неможливо було поставити стільки цифр поруч. Адже лише одиниця могла стояти поряд з іншою цифрою, утворюючи десяток. Його зір затуманився. Єретики продовжували пояснювати.

Венсан спробував слабо заперечити. Достатньо було розглянути кожну частину окремо, щоб побачити істину. Це були лише цифри, поставлені поруч, і нічого більше.

— Отже, ми маємо тут дві 6, дві 7, два 0, дві 9 і ще одну 6. Нічого нового!

Дузен провів пальцем по предмету:

— Ні, цей малюнок треба сприймати як єдине ціле. Ця тварина — це... «число»!

Число...

Венсан раптом відчув полегшення. Вони просто божевільні.

— Число з більш ніж двох цифр не має сенсу, — сказав він. — За межами десятків нічого немає. Худий Дузен похитав головою.

— Не просто десятки. Десятки десятків. Десятки десятків десятків.

— Я не розумію, про що ви говорите.

— До скількох ти вмієш рахувати?

— До сімнадцяти.

— Чудово. Отже, ти не дурень. Ти здатен зрозуміти наше відкриття. До цього часу людська уява обмежувалася першими числами. Коли люди відкрили 15, вони навчилися мислити до 15. Потім відкрили 16. Потім 17. Потім...

— Ви знаєте числа після 17?

— Звичайно.

— Тоді скажіть мені, скільки буде $9 + 9$.

— Із задоволенням.

Вони насолоджувалися його невіглаством. Венсан відчув неприємне відчуття. Наче ці люди справді знали щось таке, про що він навіть не здогадувався. Вони навмисне витримали паузу. А потім урочисто промовили:

— $9 + 9 = 18$.

Отже, це і є 18. Один-вісім. Число, що ділиться на 9. На 6. На 3. На 2. На 18. І на 1. Яке прекрасне число!

Венсан мало не зомлів від захвату перед цим одкровенням. Але Сікстен продовжив:

— І це ще не все. Ми також знаємо, скільки буде $9 + 10$. І навіть $10 + 10$. І навіть $10 + 11$. Цього разу Венсан не витримав.

— Я вам не вірю! Нічого не існує після десятків!

— І все ж існує. Є двадцять. Двічі по десять. 20.

Венсану захотілося затулити вуха. Це було надто багато. Надто багато знань. Надто швидко. Голова йшла обертом.

Труан підійшов ближче.

— Ось що ми зрозуміли завдяки цій істоті, схожій на козу або газель. Насправді вона є числом. Перед нами відкрився цілий континент знань. І ми пройшли лише кілька кроків його берегом.

— Число 667700996 було створене людьми, які володіли неймовірними знаннями. Можливо, навіть людьми майбутнього, які повернулися в минуле. Вони випадково залишили цей предмет. І тим самим відкрили нам страшну правду: людина майбутнього вміє рахувати до 667700996!

Венсан скрикнув. Йому здавалося, ніби в його мозку розчинилися масивні двері. Наче три чверті можливостей його розуму, які досі були замкнені, раптом вирвалися на свободу. Він плакав. Його розв'язали та допомогли підвестися. Тепер він міг стояти на ногах. І в його свідомості теж з'явилася нова опора — готовність прийняти безмежний простір чисел, що виходять далеко за межі десятків.

— 667700996... Звичайно... Це не коза. Це число.

Венсан підійшов до вікна. Він був сп'янілий знанням. За одну мить він отримав у мозок цілу тонну того, що раніше йому відкривали по краплині. Він подивився на свою рясу з емблемою монастиря

Числа. Потім перевів погляд за вікно — на безкрайній обрій, на світ, наповнений нескінченними числами. Його охопило запаморочення.

Стеля його розуму раптом піднялася. Отже, усі ті знання, які вчені з вражаючими дипломами та грізними титулами вручали йому як дорогоцінні коштовності, насправді були лише в'язницями. Він щоразу смиренно дякував, коли вони трохи подовжували його повідець. Але це все одно залишався повідець.

А можна жити й без нього.

Не потрібно бути офіційно визнаним ученим, щоб знати. Достатньо бути вільним. В-І-Л-Ь-Н-И-М. Існує лише одна справжня наука, подумав він. Наука свободи. Свободи мислити самостійно. Без готових шаблонів. Без догм. Без авторитетів. Без упереджень.

17 не було ознакою шляхетності в суворій ієрархії. 17 не було інтелектуальним подвигом. 17 було його в'язницею. Те, що він вважав багатством, виявилось жалюгідною крихтою інформації про перші обриси нескінченного океану чисел. Він думав, що знає цілий континент. Насправді ж ступив лише на його берег.

Венсан вдивлявся в обрій. Потім зняв рясу. Він більше не хотів бути монахом-воїном. Відтепер він був вільний духом. Вільним думати про світ поза будь-якими числовими чи інтелектуальними межами. Його мислення могло вирватися з черепа й блукати серед нескінченності чисел.

Троє єретиків обійняли його.

— Тепер нас знову четверо, брате Венсане, — сказали вони. — І щойно монахи Числа дізнаються, що ти не виконав наказ, тебе теж оголосять єретиком і пошлють нових убивць.

Венсан більше ніколи не побачив архієпископа-барона. Ніколи не побачив свою дружину, своїх дітей, свою колишню родину. Згодом він зустрів принцесу на ім'я Катрін. Він відкрив їй таємницю безмежних чисел. У них народилися діти. Усіх своїх нащадків він навчав одному: думка, як і числа, не повинна мати в'язниць.

Так Венсан став ватажком єретиків.

Місто Парміль повстало проти архієпископства. Воно створило власний незалежний уряд і власну систему цінностей. Символом нової держави стала голова газелі з довгими рогами. У цій маленькій країні дітей навчали чисел, більших за 20.

Наслідок був очевидним. Держава швидко опинилася поза законом серед інших народів.

Проти неї зібрали величезну армію. Її хотіли знищити. Але громадяни організували оборону. Завдяки мужності та рішучості вони відбили напад.

Тоді архієпископство змінило тактику. Якщо місто неможливо захопити, достатньо зменшити його вплив. Спершу — позбавити легітимності. Потроху відбирати території. А потім створити поруч іншу державу. Таку, яка голосно проголосить: «Немає нічого понад число 10».

Так виник народ десятичників. Вони заборонили навіть згадувати числа, більші за 10. Їхнім гаслом стало: «Десять — Найвище. І над ним нічого немає».

Оскільки ідеї Парміля поширювалися повільно — їх було важко прийняти непідготовленим умам, — десятичники швидко здобули підтримку всіх офіційних інституцій, усіх тих, хто був зацікавлений у збереженні невігластва. Усюди почали вбивати людей, які знали про існування 11, 12, 13, 14 чи 15.

Венсан із болем зрозумів: прагнення піднести людське мислення викликало у відповідь хвилю фанатизму, спрямовану до повернення в невігластво. Десятичники більше не приховували своїх намірів. Через насильство вони збиралися змусити всіх, хто мислив далі за 10, мовчати або ховатися.

Парміль тримався. Попри несправедливість. Попри різанини. Попри переслідування. Його мешканці продовжували вивчати числа. Вони відкривали нові дива: магію числа π , таємницю золотого перерізу, властивості ірраціональних чисел. І одного дня торкнулися самої нескінченності, коли спробували поділити число на нуль.

Тим часом терор десятичників лише зростав. Все більше людей схилялися перед ним. Адже страх значно сильніший за цікавість. А боягузтво легко стає колективним почуттям.

Крім того, десятичники були майстрами дезінформації. Вони не лише вбивали. Вони ще й звинувачували пармільців у власних злочинах. І майже ніхто не наважувався їм заперечити. Навіть в архієпископстві вже не згадували про числа, більші за 10. На стінах міст красувалися написи: «УСІ РІВНІ. УСІ ПІД ТІННЮ ДЕСЯТКИ». І ще: «СМЕРТЬ ПАРМІЛЬСЬКИМ ЄРЕТИКАМ».

Парміль опинився в ізоляції. Наче його вразила заразна хвороба. Хвороба знання. Ніхто не підтримував це місто. Але воно існувало. І разом із ним жила іскра знання про безмежність чисел. Хай навіть серед дедалі меншої кількості людей.

Минуло багато років. Венсан постарів. Його волосся стало зовсім сивим. І одного дня його просто на вулиці вбив фанатик із десятичників. Падаючи, він устиг подумати лише про одне: «У людській боротьбі за піднесення духу недостатньо піднімати стелю. Потрібно ще й не дозволити провалитися підлозі».

